

РОЗДІЛ 8. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗЕРНОТРЕЙДЕРІВ УКРАЇНИ НА РИНКУ ЄС

METHODOLOGICAL TOOLKIT FOR ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF UKRAINIAN GRAIN TRADERS IN THE EU MARKET

В результаті дослідження розроблено методичний інструментарій оцінки конкурентоспроможності зернотрейдерів України на ринку ЄС, який базується на інтегральному індексі, сформованому на основі системи часткових індексів. Сформовано групи показників для кожного часткового індексу, а саме: індекс економічного розвитку (I_{ed}); індекс ефективності управління (I_{me}); індекс ділової активності та торгівлі (I_{ba}); індекс рентабельності (I_p); індекс фінансової стійкості та платоспроможності (I_{fs}); індекс ринково-експортної діяльності (I_{mea}); індекс інноваційно-інвестиційної діяльності (I_{ia}). Визначено вагові коефіцієнти для кожного часткового індексу та побудовано інтегральний індекс оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера, який дозволить об'єктивно оцінювати ринкові позиції зернотрейдера, визначати проблемні зони та розробляти ефективні стратегії розвитку, спрямовані на підвищення його конкурентоспроможності.

Ключові слова: оцінка, конкурентоспроможність, зернотрейдер, інтегральний індекс, зерно, ринок ЄС, методичний інструментарій.

As a result of the study, a methodological toolkit for assessing the competitiveness of Ukrainian grain traders in the European Union market has been developed. The proposed methodology is based on the use of an integral index formed on the basis of a system of partial indices, which allows for a comprehensive assessment of key aspects of grain traders' activities. The study identifies the main factors influencing the competitiveness of grain traders, such as economic development, management efficiency, business activity and trade levels, profitability, financial stability, market-export activity, and innovation-investment activity. The structure of the methodological approach involves identifying groups of indicators for each partial index. In particular, the Economic Development Index (I_{ed}) covers the dynamics of grain sales in domestic and foreign markets. The Management Efficiency Index (I_{me}) evaluates management productivity and logistics processes. The Business Activity and Trade Index (I_{ba}) reflects the turnover speed of commodity stocks and financial resources. The Profitability Index (I_p) includes indicators of revenue and profitability of business operations. The Financial Stability and Solvency Index (I_{fs}) characterizes the level of liquidity and independence from external financing. The Market-Export Activity Index (I_{mea}) analyzes the share and dynamics of grain exports to EU countries. The Innovation and Investment Activity Index (I_{ia}) assesses the effectiveness of investments in modern technologies and expansion of production capacities. Weighting coefficients have been determined for each partial index based on expert evaluations. This has allowed for the formation of an integral index for assessing the competitiveness of grain traders, ensuring an objective analysis of their market position. The proposed approach not only evaluates a company's level of competitiveness but also identifies its weaknesses and determines strategic directions for improving efficiency. The results of the study can serve as a basis for developing government support policies for grain exporters in Ukraine, as well as for optimizing the activities of grain traders in the long term. The proposed methodological toolkit can be adapted to assess the competitiveness of enterprises in various sectors of the agro-industrial complex. Its use will contribute to increased transparency in market position assessment, the development of effective management decisions, and the optimization of business processes in the grain trade sector. The application of a systematic approach in assessing the competitiveness of grain traders allows for more accurate market dynamics forecasting and adaptation to changes in the economic environment. Thus, the developed methodology is a valuable analytical tool for agribusiness enterprises aiming to expand their presence in the EU market and enhance their competitive resilience in the context of global economic integration.

Key words: assessment, competitiveness, grain trader, integral index, grain, EU market, methodological toolkit.

УДК 338.43:633.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.91-37>

Дідух Н.О.¹

аспірант,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Didukh Nazar

Taras Shevchenko National
University of Kyiv

Постановка проблеми. Динамічні зміни ринкової кон'юнктури, поява нових конкурентів, процеси глобалізації та інші зовнішні чинники змушують керівництво зернотрейдерів постійно оцінювати рівень їхньої конкурентоспроможності та впроваджувати ефективні стратегії для її підвищення. Проблема оцінки конкурентоспроможності набула великої важливості в останні десятиліття через значний розвиток теорії економічних організацій [1], новий соціальний та ринковий «порядок», який

визначають міжнародні інституції, такі як: Світова організація торгівлі, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський Союз. Сучасні виклики в Україні вимагають перегляду управлінських підходів із фокусом на підвищення конкурентоспроможності зернотрейдерів, які відіграють ключову роль в українській економіці.

Оцінка конкурентоспроможності зернотрейдерів потребує комплексного дослідження, що враховує різні аспекти їхньої діяльності, зокрема

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1700-4676>

виробничу ефективність, інноваційний потенціал, логістичні можливості та доступ до міжнародних ринків, зокрема ринку ЄС. Враховуючи значну кількість методик оцінки конкурентоспроможності, які відрізняються за підходами та точністю отриманих результатів, удосконалення методичного інструментарію оцінки конкурентоспроможності зернотрейдерів є актуальним завданням із важливим теоретичним і практичним значенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика оцінки конкурентоспроможності зернотрейдерів привертає увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких слід виділити зарубіжних вчених, таких як: Портер М. [1], Сміт А. [2], Шумпетер Й. [3].

В останні роки з'явилися сучасні дослідження, присвячені різним аспектам конкурентоспроможності, в тому числі для зернотрейдерів: Антонюк Л., Кожушана Т. [4]; Аркаджіоті Д., Сурія П. [5]; Охота Ю., Чиков І., Білокінь І. [6]; Бачев Г., Котева Н. [7]. Отже, існує чимало методик оцінки конкурентоспроможності фермерських підприємств, проте жодна з них не враховує особливості діяльності зернотрейдерів України та свідчить про необхідність окремого дослідження.

Постановка завдання. Мета статті полягає у розробці методичного інструментарію оцінки конкурентоспроможності зернотрейдерів України для забезпечення їхньої довгострокової стійкості на ринку ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Зернотрейдери України ведуть активну конкурентну боротьбу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, змагаючись за вигідні контракти, ринкові частки та логістичні переваги. Особливу увагу вони приділяють ринку ЄС, де діють жорсткі регуляторні вимоги, високі стандарти якості продукції та розвинена інфраструктура збуту. Конкуренція між зернотрейдерами посилюється через коливання світових цін, зміни в торговельній політиці, а також вплив глобальних факторів, таких як погодні умови, політична ситуація та геоелектронічні тенденції. Успіх на міжнародних ринках значною мірою залежить від здатності компаній адаптуватися до нових викликів, оптимізувати логістичні ланцюги постачання, впроваджувати цифрові технології та розширювати партнерські зв'язки.

Оцінка стратегічної конкурентоспроможності зернотрейдерів має базуватись на комплексному розумінні ринкових механізмів, економічних факторів та внутрішніх можливостей підприємства. Конкурентоспроможність визначає здатність зернотрейдера ефективно функціонувати на ринку, адаптуватися до змін зовнішнього середовища, реалізовувати конкурентні переваги та забезпечувати довгострокову стійкість.

Згідно з теорією конкурентоспроможності М. Портера, ключовим фактором успішності є можливість

компанії утримувати позиції на ринку в умовах жорсткої конкуренції. У діяльності зернотрейдерів це досягається через раціональне використання ресурсів, ефективне управління виробничими процесами, впровадження сучасних технологій, розвиток інноваційних підходів в системі оптової торгівлі зерном [1].

Оцінка конкурентоспроможності зернотрейдера є складним багатофакторним процесом, що потребує застосування різноманітних методичних підходів. У науковій літературі представлено широкий спектр підходів до аналізу конкурентного потенціалу підприємств, проте особливу цінність становлять підходи, що дозволяють комплексно оцінити ключові аспекти діяльності аграрних компаній.

В економічній літературі чимало досліджень присвячені підходам щодо оцінки конкурентоспроможності компаній, зокрема: рейтинговий метод, метод комплексного показника конкурентоспроможності на основі диференціального методу, методика порівняльної оцінки конкурентоспроможності, методика оцінки інтегрального показника або індексу конкурентоспроможності тощо.

Конкурентоспроможність зернотрейдерів є багатовимірною дослідницькою проблемою, яка не має універсального визначення чи єдиної методики оцінки. Ефективна оцінка конкурентоспроможності має базуватись на системному підході, який враховує як внутрішні чинники (рівень продуктивності, фінансову стійкість, інноваційний потенціал), так і зовнішні умови (стан ринку, рівень конкуренції, міжнародні регуляторні вимоги). У наукових дослідженнях застосовуються різні підходи, кожен із яких акцентує увагу на певному аспекті цього явища [8]. Зокрема, більшість науковців та практиків при розрахунку індексу конкурентоспроможності використовують різні групи показників, серед яких можна виділити: економічні, фінансові, технологічні, ресурсні [9; 10]; економічного розвитку, ефективності управління, рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності [11].

Таким чином, єдиного розуміння щодо методики оцінки конкурентоспроможності підприємства не існує. У зв'язку з цим, пропонуємо оцінку конкурентоспроможності зернотрейдера здійснювати за допомогою інтегрального індексу, який буде побудований за допомогою часткових індексів.

В результаті проведеного дослідження [3; 12; 13], до часткових індексів оцінки кредитоспроможності зернотрейдера запропоновано віднести:

- індекс економічного розвитку зернотрейдера/Index of economic development of the agricultural holding (I_{ed});
- індекс ефективності управління зернотрейдером/Index of management efficiency of an agricultural holding (I_{me});
- індекс ділової активності та торгівлі зернотрейдером/Index of business activity and trade of the agricultural holding (I_{bat});

- індекс рентабельності зернотрейдера/Index of profitability of the agricultural holding (I_p);
  - індекс фінансової стійкості та платоспроможності зернотрейдера/Index of financial stability and solvency of the agricultural holding (I_{fs});
  - індекс рівня ринково-експортної діяльності зернотрейдера на ринку ЄС/Index of market and export activity of the agricultural holding in the EU market (I_{mea});
  - індекс інноваційно-інвестиційної діяльності зернотрейдера/Index of innovation and investment activity of the agricultural holding (I_{ia}).
- Кожен із запропонованих індексів включає групу показників оцінки конкурентоспроможності

зернотрейдера. В табл. 1 узагальнено методичний інструментарій розрахунку інтегрального індексу оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера.

Отже, за кожним частковим індексом оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера запропоновано групи показників, а саме: індекс економічного розвитку зернотрейдера (I_{ed}): динаміка реалізованого зерна на внутрішньому ринку, частка у загальному обсязі реалізованого зерна на внутрішньому ринку, частка у загальному обсязі реалізованого зерна на зовнішньому ринку; індекс ефективності управління зернотрейдером (I_{me}): коефіцієнти ефективності продажів, коефіцієнти ефективності

Таблиця 1

Методичний інструментарій розрахунку інтегрального індексу оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ІНДЕКС ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРЕЙДЕРА	ВК	Часткові індекси	ВК	Показники оцінки конкурентоспроможності
	...	...	Індекс економічного розвитку зернотрейдера/Index of economic development of the grain trader (I_{ed})	...
			...	Частка у загальному обсязі реалізованого зерна на внутрішньому ринку
			...	Динаміка реалізованого зерна на зовнішньому ринку
			...	Частка у загальному обсязі реалізованого зерна на зовнішньому ринку
...	...	Індекс ефективності управління зернотрейдера/Index of management efficiency of an grain trader (I_{me})	...	Коефіцієнти ефективності продажів
			...	Коефіцієнти ефективності управління персоналом
			...	Фондовіддача
			...	Коефіцієнт ефективності логістики
...	...	Індекс ділової активності та торгівлі зернотрейдера/Index of business activity and trade of the grain trader (I_{bat})	...	Коефіцієнт оборотності запасів
			...	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
			...	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
			...	Період одного обороту запасів
			...	Період погашення дебіторської заборгованості
			...	Період операційного циклу
...	...	Індекс рентабельності зернотрейдера/ Index of profitability of the grain trader (I_p)	...	Рентабельність продажів
			...	Рентабельність активів
			...	Рентабельність власного капіталу
...	...	Індекс фінансової стійкості та платоспроможності зернотрейдера/ Index of financial stability and solvency of the grain trader (I_{fs})	...	Коефіцієнт автономії (власного капіталу)
			...	Коефіцієнт фінансового левериджу
			...	Коефіцієнт фінансової залежності
			...	Коефіцієнт фінансування
			...	Коефіцієнт абсолютної ліквідності
			...	Коефіцієнт поточної ліквідності
			...	Коефіцієнт загальної ліквідності
			...	Коефіцієнт платоспроможності
			...	Динаміка прибутковості
			...	Прозорість та достовірність фінансової звітності
...	...	Індекс рівня ринково-експортної діяльності зернотрейдера на ринку ЄС/ Index of market and export activity of the grain trader in the EU market (I_{mea})	...	Частка експорту зерна до країн ЄС, %
			...	Динаміка експорту зерна до країн ЄС, тис. дол. США
			...	Рентабельність експорту зерна до країн ЄС, %
...	...	Індекс інноваційно-інвестиційної діяльності зернотрейдера/ Index of innovation and investment activity of the grain trader (I_{ia})	...	Динаміка інвестицій на придбання інноваційних технологій
			...	Частка витрат, понесених на придбання інноваційних технологій
			...	Рентабельність інвестицій на інноваційні технології

* ВК – ваговий коефіцієнт

Джерело: розроблено автором

управління персоналом, фондівддача, коефіцієнт ефективності логістики; індекс ділової активності та торгівлі зернотрейдера (I_{bat}): коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, період одного обороту запасів, період погашення дебіторської заборгованості, період операційного циклу; індекс рентабельності зернотрейдера (I_p): рентабельність продажів, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу; індекс фінансової стійкості та платоспроможності зернотрейдера (I_{fs}): коефіцієнт автономії (власного капіталу), коефіцієнт фінансового левериджу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт платоспроможності, динаміка прибутковості, прозорість та достовірність фінансових звітів; індекс рівня ринково-експортної діяльності зернотрейдера на ринку ЄС (I_{mea}): частка експорту зерна до країн ЄС, динаміка експорту зерна до країн ЄС, рентабельність експорту зерна до країн ЄС; індекс інноваційно-інвестиційної діяльності зернотрейдера (I_{ia}): динаміка інвестицій на придбання інноваційних технологій, частка витрат, понесених на придбання інноваційних технологій, рентабельність інвестицій на інноваційні технології. Запропонована система часткових індексів оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера дозволить провести всебічний аналіз, охоплюючи економічні, фінансові, управлінські, логістичні, ринкові та інноваційні складові.

Як видно, кожному показнику оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера необхідно визначити ваговий коефіцієнт. Для розрахунку вагових коефіцієнтів використано метод експертних оцінок, де кожен експерт оцінював значущість показників за шкалою від 1 до 10 за кожним показником, які включені до часткових індексів. В опитуванні брали участь експерти, які відповідали таким критеріям: вища освіта

в галузі фінансів, економіки, бухгалтерії або аграрного менеджменту; спеціалізація у фінансовому аналізі, кредитуванні, оцінці бізнесу; практичний досвід у сфері аналізу, оцінки кредитоспроможності компанії, зокрема у зернотрейдері, не менше 3–5 років; глибоке розуміння методики розрахунку та інтерпретації результатів за визначеними коефіцієнтами.

Результати опитування та розрахунку вагових коефіцієнтів для часткових індексів оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера узагальнено в табл. 2.

За результатами розрахунку отримано наступні результати та вагові коефіцієнти за кожним частковим індексом оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера, а саме: індекс економічного розвитку зернотрейдера (I_{ed}) – 0,15; індекс ефективності управління зернотрейдером (I_{me}) – 0,12; індекс ділової активності та торгівлі зернотрейдера (I_{bat}) – 0,15; індекс рентабельності зернотрейдера (I_p) – 0,13; індекс фінансової стійкості та платоспроможності зернотрейдера (I_{fs}) – 0,15; індекс рівня ринково-експортної діяльності зернотрейдера на ринку ЄС (I_{mea}) – 0,17; індекс інноваційно-інвестиційної діяльності зернотрейдера (I_{ia}) – 0,13.

На підставі часткових індексів та визначених до них вагових коефіцієнтів сформовано інтегральний індекс оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера за формулою, яка наведена нижче:

$$I_{CG} = 0,15 \cdot I_{ed} + 0,12 \cdot I_{me} + 0,15 \cdot I_{bat} + 0,13 \cdot I_p + 0,15 \cdot I_{fs} + 0,17 \cdot I_{mea} + 0,13 \cdot I_{ia} \quad (1)$$

де I_{CG} – інтегральний індекс оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера;

I_{ed} – індекс економічного розвитку зернотрейдера;

I_{me} – індекс ефективності управління зернотрейдером;

I_{bat} – індекс ділової активності та торгівлі зернотрейдера;

I_p – індекс рентабельності зернотрейдера;

Таблиця 2

Розрахунок вагових коефіцієнтів для часткових індексів оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера

Часткові індекси	Експерт 1	Експерт 2	Експерт 3	Експерт 4	Середнє значення	Ваговий коефіцієнт
Індекс економічного розвитку зернотрейдера (I_{ed})	8	9	8	7,5	8,13	0,15
Індекс ефективності управління зернотрейдером (I_{me})	6	5	6	7	6,00	0,12
Індекс ділової активності та торгівлі зернотрейдера (I_{bat})	7	8	6	8	7,25	0,15
Індекс рентабельності зернотрейдера (I_p)	7	7	8	8	7,50	0,13
Індекс фінансової стійкості та платоспроможності зернотрейдера (I_{fs})	8	7	9	8	8,00	0,15
Індекс рівня ринково-експортної діяльності зернотрейдера на ринку ЄС (I_{mea})	9	9	9	8	8,75	0,17
Індекс інноваційно-інвестиційної діяльності зернотрейдера (I_{ia})	7	7	6	8	7,00	0,13

Джерело: розраховано автором

I_{fs} – індекс фінансової стійкості та платоспроможності зернотрейдера;

I_{mea} – індекс рівня ринково-експортної діяльності зернотрейдера на ринку ЄС;

I_{ia} – індекс інноваційно-інвестиційної діяльності зернотрейдера.

Якщо значення інтегрального індексу оцінки конкурентоспроможності > 1 це свідчить про те, що зернотрейдер має високий рівень конкурентоспроможності на ринку, який зможе ефективно конкурувати з іншими гравцями на ринку. Такий зернотрейдер матиме рівень конкуренції вищим за середній, що дозволить йому збільшити свою частку на ринку зерна як на внутрішньому, так і на зовнішньому, підвищити ефективність та прибутковість діяльності, розвиватись в інноваційному просторі та оперативно адаптуватись до сучасних умов на ринку зерна.

Висновки. За результатами дослідження узагальнено наступні висновки:

– розроблено методичний інструментарій оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера на основі побудови інтегрального індексу, який сформовано за допомогою часткових індексів, таких як: індекс економічного розвитку зернотрейдера (I_{ed}); індекс ефективності управління зернотрейдером (I_{me}); індекс ділової активності та торгівлі зернотрейдера (I_{bat}); індекс рентабельності зернотрейдера (I_p); індекс фінансової стійкості та платоспроможності зернотрейдера (I_{fs}); індекс рівня ринково-експортної діяльності зернотрейдера на ринку ЄС (I_{mea}); індекс інноваційно-інвестиційної діяльності зернотрейдера (I_{ia});

– узагальнено групи показників до кожного часткового індексу оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера, зокрема: I_{ed} (оцінка обсягу та динаміки реалізації зерна на внутрішньому і зовнішньому ринках); I_{me} (оцінка ефективності продажів, управління персоналом, фондівіддача та логістика); I_{bat} (оцінка оборотності запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості); I_p (оцінка рентабельності продажів, активів, власного капіталу); I_{fs} (оцінка фінансової автономії, ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності); I_{mea} (оцінка частки та динаміки експорту зерна, в тому числі до країн ЄС); I_{ia} (оцінка ефективності витрат на інвестиції в інноваційні технології);

– розраховано для кожного часткового індексу оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера вагові коефіцієнти за допомогою методу експертних оцінок, а саме: $I_{ed} - 0,15$; $I_{me} - 0,12$; $I_{bat} - 0,15$; $I_p - 0,13$; $I_{fs} - 0,15$; $I_{mea} - 0,17$; $I_{ia} - 0,13$. Побудовано інтегральний індекс оцінки конкурентоспроможності зернотрейдера за допомогою якого можливо провести ретельну оцінку конкурентоспроможності зернотрейдерів, визначати слабкі місця у їхній діяльності та формувати стратегії для підвищення ефективності та рівня конкурентоспроможності зернотрейдера.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Porter M. (2008) Competition, Updated and Expanded Edition, 576 p. URL: <https://store.hbr.org/product/on-competition-updated-and-expanded-edition/2696>
- Smith, A. (1776). An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. 540 p. URL: <http://gesd.free.fr/smith76bis.pdf>
- Shumpeter, J.A. (2008). The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle, New Brunswick. URL: https://www.researchgate.net/publication/272398717_Schumpeter_JA_1934_2008_The_Theory_of_Economic_Development_An_Inquiry_into_Profits_Capital_Credit_Interest_and_the_Business_Cycle_New_Brunswick_USA_and_London_UK_Transaction_Publishers
- Антонюк Л., Кожушана Т. Формування міжнародної конкурентоспроможності сучасних мегаполісів. *Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту*. 2020. №16. С. 6-25. URL: http://www.xktei.km.ua/files/Zbirnuk_XKTEI_16.pdf
- Arkajyoti De, Prakash S. Analysis of Competitiveness in Agri-Supply Chain Logistics Outsourcing: A B2B Contractual Framework. *Sustainability*, 2022. Vol. 14. P. 6866. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14116866>
- Okhota Y., Chikov I., Bilokinna I. Conceptual polycomponent model of an innovative mechanism for improving the competitiveness of agro-industrial complex enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10(2). P. 196-210. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-2-196-210>
- Bachev H., Koteva N. Assessment of the competitiveness of agricultural holdings in Bulgaria. MPRA Paper No. 106341, 09. 2021. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/106341/1/MPRA_paper_106341.pdf
- Łukiewska K. Methodological Aspects of Measuring the International Competitiveness of the Industry on the Example of the Food Industry. UWM Publishing House: Olsztyn, Poland. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/339617581_Metodologiczne_aspekty_pomiaru_miedzynarodowej_konkurencyjnosci_branzy_na_przykladzie_przemyslu_spozywczego
- Nowak A., Różańska-Boczula M. (2022). The Competitiveness of Agriculture in EU Member States According to the Competitiveness Pyramid Model. *Agriculture*. 2022. Vol. 12(1). P. 28. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture12010028>
- Tyukhtenko N., Makarenko S., Oliinyk N., Portugal E. Innovative approaches to enterprise competitiveness assessment. *Marketing and Management of Innovations*. 2021. №1. P. 278–289. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-21>
- Patyka N.I. Methodical approaches to assessing the competitiveness of Ukraine's agriculture. 2018.
- Thorne F., Gillespie P.R., Donnellan T., Hanrahan K., Kinsella A., Läpple D. The competitiveness of Irish agriculture. Dublin, Ireland: Teagasc. 2017. URL: <https://www.teagasc.ie/media/website/publications/2017/The-Competitiveness-of-Irish-Agriculture.pdf>
- Patyka N., Khodakivska O., Pronko L., Kolesnyk T., Klymchuk O., Kamenschuk B. Approaches to evaluation of the agriculture competitiveness level: empirical evi-

dence in Ukraine. *Academy of Strategic Management Journal*. 2021. №20. P. 1–15

REFERENCES:

1. Porter M. (2008) Competition, Updated and Expanded Edition. 576 p. Available at: <https://store.hbr.org/product/on-competition-updated-and-expanded-edition/2696>
2. Smith A. (1776). An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, 540 p. Available at: <http://gesd.free.fr/smith76bis.pdf>
3. Shumpeter, J.A. (2008). The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle, New Brunswick. Available at: https://www.researchgate.net/publication/272398717_Schumpeter_JA_1934_2008_The_Theory_of_Economic_Development_An_Inquiry_into_Profits_Capital_Credit_Interest_and_the_Business_Cycle_New_Brunswick_USA_and_London_UK_Transaction_Publishers
4. Antoniuk L., Kozhushana T. (2020). Formuvannya mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti suchasnykh mehapolisiv [Formation of international competitiveness of modern megacities]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho kooperatyvnoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu*, no. 16, pp. 6–25. Available at: http://www.xktei.km.ua/files/Zbirnyk_XKTEI_16.pdf.
5. Arkajyoti De, Surya Prakash (2022). Analysis of Competitiveness in Agri-Supply Chain Logistics Outsourcing: A B2B Contractual Framework. *Sustainability*, vol. 14, p. 6866. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14116866>
6. Okhota Y., Chikov I., Bilokinna I. (2024). Conceptual polycomponent model of an innovative mechanism for improving the competitiveness of agro-industrial complex enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 10(2), pp. 196–210. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-2-196-210>
7. Bachev H, Koteva N. (2021) Assessment of the competitiveness of agricultural holdings in Bulgaria. MPRA Paper No. 106341, 09. Available at: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/106341/1/MPRA_paper_106341.pdf
8. Łukiewska K. (2019). Methodological Aspects of Measuring the International Competitiveness of the Industry on the Example of the Food Industry / UWM Publishing House: Olsztyn, Poland. Available at: https://www.researchgate.net/publication/339617581_Metodologiczne_aspekty_pomiaru_miedzynarodowej_konkurencyjnosci_branzy_na_przykladzie_przemyslu_spozywczego
9. Nowak A., Różańska-Boczula M. (2022). The Competitiveness of Agriculture in EU Member States According to the Competitiveness Pyramid Model. *Agriculture*, vol. 12(1), p. 28. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture12010028>
10. Tyukhtenko N., Makarenko S., Oliinyk N., Portugal E. (2021). Innovative approaches to enterprise competitiveness assessment. *Marketing and Management of Innovations*, no. 1, pp. 278–289 DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-21>
11. Patyka N.I. (2018). Methodical approaches to assessing the competitiveness of Ukraine's agriculture.
12. Thorne F., Gillespie P.R., Donnellan T., Hanrahan K., Kinsella A., Läpple D. (2017). The competitiveness of Irish agriculture. Dublin, Ireland: Teagasc. Available at: <https://www.teagasc.ie/media/website/publications/2017/The-Competitiveness-of-Irish-Agriculture.pdf>
13. Patyka N., Khodakivska O., Pronko L., Kolesnyk T., Klymchuk O., Kamenschuk B. (2021) Approaches to evaluation of the agriculture competitiveness level: empirical evidence in Ukraine. *Academy of Strategic Management Journal*, no. 20, pp. 1–15